

Lausunto

23.03.2026

Asia: VN/4423/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetukset yleistuesta, työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta sekä työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Valtioneuvoston asetukset yleistuesta

PAM vastustaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (jatkossa OVE) huomioon ottamista yleistuen tarveharkinnassa. PAM katsoo, että ratkaisu on kohtuuton erityisesti ikääntyneiden työttömien kannalta. OVE ei ole tavanomainen lisätulo, vaan osa henkilön omasta vanhuuseläkkeestä, joka nostetaan etukäteen ja joka samalla pienentää pysyvästi tulevaa vanhuuseläkettä. Jos OVE otetaan huomioon yleistuessa tulona, henkilö menettää tukea nyt samalla kun hänen tuleva eläketurvansa jo heikkenee. Tämä merkitsee kasautuvaa heikennystä, jota ei voida pitää sosiaaliturvan kohtuullisuuden eikä riittävyyden kannalta hyväksyttävänä. PAM korostaa, että vuoden 2014 eläkeuudistussopimuksessa sovittiin OVE:sta ja sen suhteesta muuhun sosiaalivakuutukseen. Tätä lähtökohtaa täsmennettiin vuoden 2015 hallituksen esityksessä (HE 16/2015 vp, s. 22), jossa todettiin nimenomaisesti, ettei OVE estä työttömyyspäivärahan saamista eikä vähennä sitä. Tähän nähden olisi ongelmallista, jos OVE nyt yleistuessa tosiasiallisesti leikkaisi muuta sosiaaliturvaa.

PAM katsoo, että tämän sääntelykokonaisuuden vaikutukset kohdistuvat ikääntyneisiin työttömiin jälleen kohtuuttoman ankarina. OVE:a käyttävät tai sen käyttöä harkitsevat nimenomaan useammin vanhuuseläkeikää lähestyvät henkilöt, joiden mahdollisuudet parantaa toimeentuloaan uudella työllä ovat usein muuta väestöä heikommat. Ikääntyneen työttömän kohdalla OVE voi olla käytännössä viimeisiä keinoja turvata arjen toimeentuloa ennen varsinaista vanhuuseläkettä. Jos tämä omaan eläkeoikeuteen perustuva järjestely leikataan vielä yleistuessa tulona, seurauksena on, että ikääntyneet joutuvat rahoittamaan nykyistä perusturvaansa oman tulevan eläketurvansa kustannuksella. Tämä ei ole sosiaaliturvan tarkoituksen mukaista.

PAM pitää vakavana puutteena myös sitä, että OVE:n vaikutuksia ei ole perustelumuiustiossa arvioitu erikseen, vaikka sen huomioon ottaminen voi merkittävästi heikentää ikääntyneiden pienituloisten toimeentuloa nyt ja tulevaisuudessa. Tämä korostuu entisestään, koska OVE:n asema on parhaillaan uudelleenarvioitavana. Arvioinnissa on välttämätöntä ottaa huomioon vuoden 2015 eläkeuudistuksen yhteydessä tehdyt ratkaisut sekä ne tavoitteet, joiden pohjalta OVE alun perin otettiin käyttöön.

Edellä esitetyistä syistä PAM esittää, että OVE rajataan kokonaan yleistuen tarveharkinnassa huomioon otettavien tulojen ulkopuolelle eikä sitä tule missään olosuhteissa käsitellä tarveharkinnassa tulona. Näin PAM esittää, että OVE lisätään valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä niiden tulojen joukkoon, joita ei oteta yleistuen tarveharkinnassa huomioon.

Valtioneuvoston asetus työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

PAM korostaa, että työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavaa tuloa koskevan sääntelyn tulee olla selkeää, ennakoitavaa ja sosiaaliturvan tarkoituksen kannalta johdonmukaista. Tulokäsitteen laajentaminen ei saa johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, joissa etuutta leikataan myös sellaisten erien perusteella, jotka eivät tosiasiallisesti vahvista henkilön käytettävissä olevaa toimeentuloa samalla tavoin kuin ansio- tai pääomatulot. PAM pitää tärkeänä, että huomioon otettavia tuloja koskeva raja arvioidaan huolellisesti erityisesti heikoimmassa asemassa olevien etuudensaajien näkökulmasta. Tämä koskee erityisesti OVE:ta, jonka erityisluonne poikkeaa olennaisesti tavanomaisesta tulosta.

Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa asetuksen myyntivoiton jaksotusta koskevien säännösten muutosehdotuksista mukaan lukien jaksotuksessa käytettävää tuloa koskeva ehdotus ja ehdotuksen vaikutuksista

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa asetusluonnoksesta

PAM katsoo, että asetusluonnoksen vaikutusarviointit jäävät osin liian yleiselle tasolle. Erityisesti olisi ollut tarpeen arvioida tarkemmin muutosten vaikutuksia ikääntyneisiin työttömiin, pienituloisiin kotitalouksiin, vanhempien taloudessa asuviin nuoriin sekä niihin henkilöihin, joiden toimeentulo muodostuu useista yhteensovitetuista etuuksista ja tuloista. PAM korostaa, että asetuskokonaisuuden tulee tukea sosiaaliturvan riittävyttä, ennakoitavuutta ja kohtuullisuutta. Uudistus ei saa johtaa siihen, että perusturva heikennetään tavalla, joka lisää toimeentulotuen tarvetta tai siirtää toimeentuloriskejä entistä enemmän yksilöiden kannettavaksi.

Lehtimäki Nora
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry